ئەگۆستۆ بوال و شانۆی شەقام ….. ئاراز عەبدولڕەحمان

ئەڵبەتە قسە کردن لەسەر ئەگۆستۆ بوال ئەکرێت قسە لەسەر شانۆی چەوساوەکان بکەین کە ئەزمونێکی نوێی شانۆییە و دەرهێنەری بەرازیلی ئەگۆستۆ بوال دامەزرێنەری ئەم جۆرە ئەزمونەیە کە بەشێوەیەکی تایبەتمەند کێشە کۆمەڵایەتیەکان تەرح دەکات و لەگەڵ بینەر کە ڕەگەزێکی سەرەکیە لە کارە شانۆییەکە گفتوگۆی تەواوی لەسەر دەکرێت، پاڵپشت بە نمایشی کورت و گفتوگۆ سەبارەت بەو کێشانە کە بینەر بەشدارییەکی کاریگەری دەبێت لەم گفتوگۆیانەدا کە بوال پێیوایە ئەو جۆرە گفتوگۆیانە دروستکەری هۆشیارییە لە هزری بینەردا، هەروەها بوال هاوشانی کێشە کۆمەڵایەتیەکان چالاکوانێکی سیاسی بوە کە ئەمەش لە شانۆییەکانیدا ڕەنگدانەوەیەکی تەواوی هەبووە کە هەوڵی داوە شانۆ وەك شۆڕشێك بەکاربهێنێت بەتایبەت کاتێك پێش هەڵهاتنی لە بەڕازیل و لە ژێر حوکمی دکتاتۆری لەو وڵاتەدا لەبەرئەوەی خۆی بیری چەپی هەبووە بۆیە زۆرینەی ئەزمونەکانی کاریگەربوە بە تیۆریەکانی مارکس بۆ دنیای سەرمایەداری و چینی کرێکاران و چەوساوەکان بۆیە ئەگۆستۆ بوال ئەڵێت ” ئەگەر شانۆییەکانم بەمانایەکی تەواو شۆڕش نەبێت بەلای کەمەوە بینەر هاندەدات بۆ شۆڕش” وە هەموو ئەم کارە شانۆییانەی بوال لەنێو چینی چەوساوەکاندا و لە بازاڕو کوچەو کۆڵانەکان و لە گەڕەکە هەژار نشینەکاندا نمایش کراون ئەویش زیاتر بۆ دروست کردنی ڕای گشتی لەسەر کێشە کۆمەڵایەتی و سیاسیەکان..

کاتێك دەستوەردانەکانی وڵاتەیەکگرتوەکانی ئەمریکا لە کۆتایی شەستەکاندا لە ئەمریکای لاتین و پاڵپشتی سیستمە دیکتاتۆریەکان لەو وڵاتانەدا بۆ پەرەدان بەسیستمی سەرمایەداری کاریگەریەکی زۆر لە هزری بوال دا دائەنێت کاتێك سیناتۆری ئەمریکی باری گوڵدوتەر ئەڵێت “دنیایی سەرمایەداری پێویستیەکی زۆری بە هەژارانە چونکە ئەمە ئەبێتە هۆی کارئاسانی سەبارەت بە پێدانی موچەکانیان و شوێنی کارکردنیان لەبەرئەوەی هەمیشە لەوە ئەترسن کارەکانیان لەدەست بدەن بۆیە سازشی زۆر بۆ خاوەن کارەکانیان دەکەن” ئەمە یەکێکە لەو بیرو بۆچون و هۆکارانەی کە بوال ئەیەوێت هەڵوەستەیەك بکات لەسەری و دژ بەم سیستمە کاربکات و ڕەنگدانەوەی تەواوی هەبێت لە کارەکانیدا بۆیە شانۆ دەکات بە بڵندگۆیەك بۆ تەرح کردنی گیروگرفتی چینی کرێکاران و چەوساوەکان وە دروست کردنی ڕای گشتی

سیاسی لە نێویاندا وە پاش ناچارکردنی بەهەڵهاتن لە وڵات و ڕوو لە ئەوروپا دەکات و زیاتر پەرە بە ئەزمونەکەی دەدات وە دوای گەڕانەوەشی لە ساڵ 1986 بۆ بەڕازیل 19 ناوەندی شانۆیی دادەمزرێنێت و بەشدارییەکی کارای دەبێت لە پرسە سیاسی و کۆمەڵایەتیەکاندا کاریگەری شانۆییەکانی بەجۆرێك دەبێت کە ئەم گەورە دەرهێنەرە بەرەو ئەندامێتی پارلەمانی وڵاتەکەی لەنێو شەش ئەندامی هەڵبژێردراوی پارتی کرێکاراندا ئاڕاستە دەکات ساڵی 1993 ئەبێت بە ئەندامی پارلەمان کە ئەمەش بەهۆی کاریگەری شانۆییەکانیەوە دەبێت کە لەنێو شەقامەکان و گەڕەکە هەژار نشینەکانی ڕیۆدی جانیرۆ نمایشی کردوون.

بۆ ئەوەی شانۆ کاریگەری زیاتر و خێراتر لەسەر پرسە کۆمەڵایەتی و سیاسیەکان دابنێت ئەگۆستۆ بوال تەکنیکی نوێی لە شانۆدا بەکارهێنا کە شانۆی لە شێوە تەقلیدیەکەی هێنایە دەرەوە و لە نێو چینە جیاجیاکان و لە شوێنە گشتیەکاندا بە تەکینیکێکی نوێ نمایش کرد وە چیتر لێنەگەڕا بینەر دەورێکی نێگەتیفی هەبێت تەنها بینەربێت و هیچی تر، ئەوانی کرد بە ڕەگەزێکی سەرەکی لە کارە شانۆییەکانیدا و دەوری کاریگەر و سەرەکی پێبەخشین وە داینەمیکێتی بەشانۆییەکانی بەخشی کە بەردەوام لە جوڵەی نوێ و هزری نوێ و کاریگەردا بێت کە ئەویش ئەزمونی فۆریوم تیاتەر بوو واتە شانۆی کردبوو بە سەکۆیەك بۆ گفتوگۆکردنی بەردەوام لەسەر تەواوی پرسەکان بۆیە هەمیشە بینەر بە بیر و هزری نوێ ئامادەگیەکی بەردەوامیان لە کارەکاندا هەبوو، بوال پێیوایە بەپێی تیۆری ئەرەستۆ بینەر بەتەواوی تەسلیمی کارەکتەری درامی دەبێت ئەو کارەکتەرە درامییە لەبری ئەوان بیردەکاتەوە و لەبری ئەوان بڕیار دەدات و چارەسەری کێشەکان دەکات، وە بەپێی تیۆری برێخت بەهەمان شێوە بینەر لە شانۆییەکاندا تەسلیمی کارەکتەری درامی دەبێت بەڵام تاڕادەیەك ڕێگە دەدرێت بینەر بیر لەو کێشانە بکاتەوە کە تەرح دەکرێن وە هەندێك جار بیرکردنەوەی بینەر هاوتەریب نابێت بە بیرکردنەوەی کارەکتەری درامی لە چارەسەرکردنی کێشەکاندا، وە ئەمە لە شانۆی چەوساوەکان دا بەتەواوی پێچەوانەیە بینەر لەم جۆرە شانۆیانەدا بەهیچ شێوەیەك خۆی نادات بەدەستەوە بۆ کارەکتەری درامی بەڵکو ڕوبەڕوی دەبێتەوە و خۆی هەڵدەسێت بە گۆڕانی ڕۆڵی سەرەکی وە زۆربەی کات مەجرای شانۆکە دەگۆڕێت و بە بۆچونی خۆی کێشە درامییەکان چارەسەر دەکات، بۆیە ئەبینین ئامانجی بوال لەم جۆرە تەکنیکە بۆ ئەوەیە بینەر بەشێوەیەکی زۆر ئازادانە بەبێ هیچ بەربەستێك تەعبیر لە بیرو بۆچونی خۆیان بکەن کە دواجار ئەمە دەبێت بەهۆکارێك بۆ دروست

کردنی ڕای گشتی لەسەر پرسە سیاسی و کۆمەڵایەتیەکان، وە هەروەها یەکێکی تر لە ڕەهەندەکانی شانۆی بوال شانۆی دەرمانییە کە دواجار لیڤی مۆرینۆ کە کاریگەرە بە ئەفکاری فرۆید ناوی لێدەنێت سایکۆدراما کە شانۆ وەك چارەسەرێك بەکاردەهێنرێت بۆ ئەو کەسانەی کە تەوشی شۆکی دەرونی هاتون یاخود ئەو منداڵانەی کە ڕوبەڕوی توندوتیژی بونەتەوە وەیان ئەوکەسانەی کە ئالودەن بە مادەی هۆشبەر و چەندین جۆری تری نەخۆشی دەرونی کە ئەمەش تەکنیك و شێوازی خۆی هەیە.

دەکرێت ئەم ئەزمونانەی بوال ببەستینەوە بەو ئەزمونانەی کە ئێستا لە کوردستان دا بەشێوەیەکی تاڕادەیەك کەم لە شانۆی شەقام دا بەرجەستە دەکرێت بە ئومێدی ئەوەی زیاتر گرنگی بەم بوارە بدرێت چونکە کوردستان هەڵگری چەندین دەردی کۆمەڵایەتی و سیاسی و ئابوریيە..وە لەبەر ئەوەی لەم ساڵانەی دواییدا لە کوردستان گرنگیەکی تایبەت بە شانۆی شەقام یاخود نمایش کردنی شانۆ لە پانتایی کراوەدا دەدرێت ناکرێت شانۆکاران ئەگۆستۆ بوال و تەکنیکی شانۆکانی لەبەرچاو نەگرن کە بێگومان ڕەنگدانەوەیەکی تەواوی دەبێت لەسەرخستنی کارەکانیان بە ئامانجی دروستکردنی کاریگەری زیاتر لەسەر بینەر چونکە کارەکانی بوال لە شەقامەکان و لە نێو چین و توێژە جیاجیاکان بەتایبەت چینی چەوساوەکاندا نمایش کراون.

سەرچاوە:

• العاب للممپلين وغير الممپلين.. أغوستو بوال.. ترجمه وليد ابوبكر
• عقيده الصدمه.. نعومى كلاين.. ترجمه نادين خورى
• المسرح والتغير الاجتماعى فى جنوب السودان (دراسه فى تقنيات مسرح المقهورين).. مايكل نصر عميره.. مجله العلوم الانسانيه.. مجلد 17 (3) 2016
• ويكوبيديا